

Гаркуша А.

доцент кафедри кримінального процесу
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних, доцент

ОСОБЛИВОСТІ ПОЧАТКУ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Початок повномасштабного вторгнення та впровадження правового режиму воєнного стану вплинув на кожен зі сфер суспільного життя, оскільки не залишилась й кримінально-процесуальне законодавство. Враховуючи динаміку розвитку, змін й реформації правоохоронної системи й норм, які врегульовують порядок здійснення кримінального судочинства можемо зауважити, що після повномасштабного вторгнення РФ, Кримінальний процесуальний кодекс України (далі – КПК України) значно змінився, особливих новел зазнала перша стадія кримінального процесу – досудове розслідування. Саме змінам першої стадії і присвячене дослідження, а саме аналізу порядку та особливостям початку досудового розслідування в умовах воєнного стану.

Розглядаючи особливий режим досудового розслідування, варто зазначити, що законодавець у розділі IX-1 КПК України унормував такі особливості і що важливо в рамках нашого дослідження – зазначив у п.1 ч.1 ст.615 КПК відмінний від положень ч.1 ст. 214 КПК процесуальний порядок початку досудового розслідування. Вищезазначена норма встановлює, що у разі введення воєнного стану та якщо відсутня технічна можливість доступу до Єдиного реєстру досудових розслідувань – рішення про початок досудового розслідування приймає дізнавач, слідчий, прокурор, про що виноситься відповідна постанова, яка повинна містити відомості, передбачені ч. 5 ст. 214 КПК України [1]. Аналізуючи вказану норму, можемо звернути на увагу на відмінність від загального порядку процедури початку досудового розслідування, яке відповідно до п. 2 ч.1 ст. 214 КПК починається з моменту внесення відомостей в Єдиний реєстр досудових розслідувань (далі – ЄРДР). Насамперед варто зауважити, що для початкового етапу досудового розслідування за чинним КПК України дає підстави для висновку, що для початку досудового провадження передбачаються відповідні приводи та підстави. Хоча в чинному КПК України вони прямо не вказуються, проте такий висновок можна зробити з аналізу змісту ч. 1 ст. 214 КПК України [3, с. 24].

Встановлено, що застосування положень п.1 ч.1 ст.615 КПК можливо за двох умов:

- 1) дії на території держави правового режиму воєнного стану;

2) відсутність технічної можливості доступу до ЄРДР.

Лише за умови наявності цих двох обставин слідчий, дізнавач, прокурор може посилаючись на зміст вищезазначеної норми винести постанову про початок досудового розслідування, яка повинна містити відомості, передбачені ч. 5 ст. 214 КПК України [1].

До технічних причин, що унеможливають внесення відомостей в ЄРДР належать: вихід комп'ютерного, мережевого обладнання зі строю, перебої з електроенергією та зв'язком, Інтернетом, відсутність доступу до них, проблеми з транспортом, блокування та захоплення адміністративних будівель, відсутність доступу до територій тощо можуть призвести до неможливості протягом тривалого часу внести відомості до ЄРДР. Ці та інші об'єктивні фактори, зумовлені обставинами, які виникають у надзвичайних правових режимів, обумовлюють технічну неможливість внесення відомостей до ЄРДР [2, с. 12].

Постанова про початок досудового розслідування, яка складається відповідною уповноваженою особою, має враховувати не лише інформацію, що зазначена у ч. 5 ст. 214 КПК, а й відповідати вимогам до такої форми прийняття процесуального рішення як постанова, яка висвітлена в інформаційному листі Верховного Суду від 03 березня 2022 р. «Щодо окремих питань здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану» зазначено, що такий документ може вважатися належним підтвердженням початку досудового розслідування [2]. А також визначена ч. 5 ст. 110 КПК. У відповідності до вказаної норми структура постанови має містити вступну, мотивувальну та резолютивну частину. Щодо мотивувальної частини, окремо можна зазначити, що саме стало причиною застосувати спеціальні норми, щодо початку досудового розслідування, наприклад, знеструмлення чи відсутність інтернету.

В свою чергу слід враховувати, що після відновлення технічної можливості доступу, відомості, що підлягають внесенню до ЄРДР, повинні бути внесені до нього за першої можливості.

Відповідна постанова також може бути оскаржена в порядку ст. 303 КПК, а саме, розцінюючи таку постанову як здійснення процесуальної дії, що розпочинає досудове розслідування та є ідентичною за своєю правовою природою дією, такою ж як й внесення відомостей в ЄРДР, відмова у винесенні такої постанови може бути оскаржена на підставі п. 1 ч. 1 ст. 303 КПК.

Отже, підсумовуючи вищевикладене можемо прийти до висновку, щодо наявності викликів пов'язаних з повномасштабним вторгненням росії на територію нашої держави і своєчасною реакцією законодавця на проблематику, яка виникла у зв'язку з таким вторгненням, відповіддю на що послугувало внесення відповідних змін до КПК, серед яких й особливий порядок початку досудового розслідування. Враховуючи зміст нашого дослідження, варто акцентувати увагу на двох обов'язкових умовах, які є

підставою для початку досудового розслідування у такій формі як винесення відповідної постанови, серед зазначених умов: дія правового режиму воєнного стану та відсутність технічної можливості внесення відомостей в ЄРДР, а також обов'язкова наявність у змісті такої постанови інформації визначеної у ч. 5 ст. 214 КПК та обов'язкових структурних елементів зазначених у ч. 5 ст. 110 КПК.

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI : станом на 24 серп. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 25.09.2023).

2. Щодо окремих питань здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану : Лист Верховного Суду від 03. 03. 2022 р. No 1/0/2-22 URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/war/Inform_lyst_2022_03_03.pdf.

3. Початок досудового розслідування: підстави, порядок та особливості здійснення : метод. рек. / кол. авт.; ред. А. Г. Гаркуша. – Дніпро: ДДУВС, 2022. – 180 с.

Драгоненко А. О.

доцент кафедри кримінального права
та кримінології Донецького державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ВІДМЕЖУВАННЯ КОНТРАБАНДИ ЛІСУ (ст. 210-1 КК УКРАЇНИ) ВІД СУМІЖНИХ СКЛАДІВ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Актуальність дослідження полягає в тому, що на сьогоднішній день контрабанда є одним із найнебезпечніших злочинних явищ у сфері господарської діяльності. Ця проблема за останні роки поширилась на всі, без виключення країни та традиційно перебуває в центрі уваги як один із найшвидших способів збагачення серед злочинних угруповань. Хоча проблема незаконного експорту деревини існує в нашій країні вже протягом багатьох років, кримінальна відповідальність за це кримінальне правопорушення з'явилась нещодавно і ще не була досліджена науковцями. На сьогоднішній день контрабанда лісу залишається одним із головних чинників, які дестабілізують зовнішню політику та негативно впливають на розвиток національної економіки країни.

Взаємозв'язок контрабанди з іншими видами кримінальних правопорушень, як показують кримінологічні дослідження, – досить поширене явище. Зокрема, А.Н. Коннов пише: «Незаконні експортно-імпорتنі операції та контрабандна діяльність тісно пов'язані з іншими видами злочинів (такими, як розкрадання у великих та особливо великих